

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 924.

CHICAGO, ILL., 28. MAJA (MAY 28), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 24th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

VRTINEC POTRESOV.

Japonsko je zopet obiskal potres; sreča v nesreči je, da je bil manj katastrofalen kakor v jeseni l. 1923. A izguba življenj je tudi sedaj precejšnja in gmotna škoda ni majhna.

Ako bodo ameriški imperialisti in militaristi mogli, zadene Japonsko v bližnji bodočnosti še en potres — vojna z Zedinjenimi državami. Ta potres, ako se dogodi, se bo čutil daleč izven japonskih otokov. Ameriško ljudstvo se danes še ne zaveda, da dremlje na vulkanu.

Še nikdar ni bila militaristična propaganda v Ameriki tako smotreno sistematična kakor zadnje čase. Časopisje, generali, admirali in "državniki", vsi govore o obrambi. Vrše se militaristične razstave in vaje, v katerih nastopajo nele vojaki, ampak tudi bivši vojaki, visokošolska mladina, učenci ljudskih šol in "Boy Scouti". Tisoče in tisoče ljudi jim prisostvuje in ploskajo pripravam za morije. Ker dremljejo, se ne zavedajo čemu ploskajo in komu.

Nedavno je imela ameriška mornarnica in armada na Havajskem otočju velike manevre. Japonci so jih gledali kot odprto izzivanje. Amerikanci pa so jih tolažili, da nimajo s temi manevri nobenih zlih namenov. Gre se le za varstvo ameriških pozicij na Pacifiku . . . V manevrih je mornarica zmagala in zasedla Havajske otoke. To naj ameriški "javnosti" pokaže, da so otoki, ki predstavljajo važna vrata v Azijo, premalo utrjeni. Dokaže naj ji, da bi Japonska v slučaju vojne lahko zasegla ta vrata in povečala svojo moč na Pacifiku v kvar Zedinjenim državam. Raditega je treba Havajske otoke utrditi in čete na njih pojačati. Če pa bi bila mornarica "poražena", bi isti ljudje dokazovali, da ima ameriška mornarica velike hibe, da je šibka in da jo je treba ojačati in ozdraviti. Kdo je v tistih manevrih pravzaprav zmagal, si gospodje ameriški militaristi sami niso na jasnem in so se nekaj časa med seboj ostro prerekali. Šele ko so stopili vmes nevidni poveljniki, se je spor polegel. Finančna oligarhija ni bila v tej deželi še nikdar tako močna kakor sedaj, in žingoti se niso počutili niti med vojno tako domače kakor danes. To sistematično "pri-

pravljanje" na "obrambo" bo nekoč stalo ameriško "mir ljubeče" ljudstvo precej krvi in drugih reči, ki jih vojne na debelo požirajo. Toda ljudstvo, kolikor ga ne ploska militaristični propagandi, spi. Unije so se večinoma odrekle sodelovanju za združenje delavstva v delavski politični stranki, in tako nimamo danes v Ameriki razun socialistične nobene druge organizirane sile, ki bi mogla uspešno nastopati proti pogubnim vplivom ameriškega militarizma.

Vsiljivost ameriških bogatašev.

Ameriški patriotje pripovedujejo, da nimajo Zedinjene države od "zadnje" svetovne vojne nobenih koristi. Vendar pa imamo nekaj tisoč novih milijonarjev in milijardarjev ter precej tisoč takih ki premorejo do milijona, ali ki imajo do milijon dolarjev dohodkov na leto. Ta denarna aristokracija se vsiljuje povsod tam kjer je do nedavno imela v glavnem dostop le "prava" aristokracija. V Londonu, kjer se vedno nahaja krdelo bogatih ameriških gospodov in dam, so jim na vedno hujši pritisk dali priliko videti kralja na dvoru. Angleška vladarska hiša jih je sprejela v avdijenci, kar se je razbobnalo po ameriških listih z velikimi naslovi. Ker je bilo te gospode v Londonu preveč, jo je kralj sprejel vsaki večer po nekaj, ji priredil večerjo in "demokratično" kramljal z njo. Ameriške dame so prišle na dvor v oblekah ki so v vrednosti prekašale celo oblačila najvišjih dvorjanov! Kadar pride v Ameriko kak aristokrat, naprimer angleški prestolonaslednik, je zopet tekma med denarnim plemstvom, kdo bo "visokega" gosta zabaval in kdo bo imel na sebi najdražja oblačila in največ draguljev.

Tudi v Rimu je letos veliko dolarskih velikašev in dolarskih dam. Ker je dolar danes mogočnejši kakor pa naslovi grofov in knezov, se je tudi papež udal in dovolil nekaterim ameriškim damam in gospodom privatno avdijenco. Revni romarji se morajo zadovoljiti videti papeža le oddaleč, ako ga sploh vidijo. Bogata Hinesova hči iz Chicage pa gre lahko h papežu

v privatno avdijenco, kajti dolar ima tudi v Vatikanu "čudežno" moč.

Justica v Bolgariji.

Nad mesec dni je že, od kar je v Sofiji razpočila bomba na katedrali, v kateri je bila zbrana vladna gospoda ob priliki pogreba generala Georgija, ki je bil žrtev prejšnjega atentata. Bomba v cerkvi je zahtevala do dve sto žrtev, med njimi mnogo visokih glav. Kakor nalašč, — bolgarski vladi je prišel ta atentat kot najboljša opravičba za njeno teroristično postopanje. In svet ga ji je v veliki večini odobral, dasi je radi lepšega mižal, ko so se po atentatu pričeli krvavi progoni, kakršnih Bolgarija še ni imela v novejši zgodovini. Krivde za eksplozijo na katedrali pa ni hotel prevzeti nihče. Bolgarski komunisti so jo odklonili, Čičerin je protestiral, Zinovjev je izjavil da moskovska internacionala ne propagira atentatov za svoje bojno sredstvo, dunajski komunistični urad je podal podobno izjavo, bolgarska vlada pa je po prvih dejanjih morije in nasiljev pričela z obravnavo proti osumljencem in obtožencem. Cerkovnik katedrale je prizadet in z njim večje število drugih zarotnikov. Vlada je slovesno razglasila, da so vsi krivci agentje v službi komunistov in da so vsi prejeli denar od tretje internacionale potom njenega dunajskega urada, ki nadzoruje komunistično propagando na Balkanu. Te svoje trditve podpira z dokumenti in zapriseženimi izjavami cerkovnika in drugih, ki so potem ko so bili prijeti baje izgubili pogum in v smrtnem strahu priznali vse kar so vedeli o atentatu.

Ni vse res, kar trdi o krivcih, ako so pravi krivci, bolgarska vlada. Toda nekdo je atentat vendarle organiziral in teh je bilo več. Mnogo atentatov izvrše agentje provokatorji sami, da dajo terorističnim režimom povod za progone proti opozicionalcem. Toda v tem slučaju je bil atentat vprizorjen tako, da je vlada z lahkoto odbila vsak sum od sebe. Cankov režim je diktatorski in se vzdržuje z nasilji. Atentati zadnjih tednov ga niso oslabili, ampak so mu dali povod za nove krvave orgije. Stotine nedolžnih življenj so vzeli vladni rablji radi atentata, stotine eksistenc so uničili! In to radi atentata, ki so ga organizirali fanatiki in zapeljani ljudje — bili kdorkoli. Taktiko atentatov zavedno delavstvo ne more in ne sme odobravati ali ji slediti. Atentati proti mogotcem na vladi so voda na njihov mlin. Bolgarija je za istinitost te trditve najnovejši dokaz.

"Proletarec" bi moral biti večji list. Njegovo povečanje je v vaših rokah. Razširite ga in s tem ga boste tudi povečali

ADAMI PRED ADAMOM

Pogled v prazgodovinske dobe človeka.

Predaval Ivan Molek v klubu št. 1 J. S. Z. v Chicagu, Ill., dne 27. februarja 1925.

(Nadaljevanje.)

V novejši kamneni dobi se pojavijo nove industrije, katere je rodila potreba. S klimatičnimi izpremembami so prišle nove življenjske razmere. Evropa je zdaj poraščena z gostimi gozdovi, ki dajejo zraku vlago, radi česar je vreme večjidel megleno in deževno. Zato se ta čas imenuje tudi pluvijalna ali deževna doba. Bile so velike poplave. Ravnine so se v večjem delu izpremenile v močvirja. Te vremenske neugodnosti so prisilile človeka, da se je poslovil od jam. Bil je konec bivanja v jamah, v katerih je človek stanoval tisočletja. Neolitični človek je začel graditi stanovanja na prostem; najprimitivnejše koče iz protja in blata. Radi varnosti je postavil kočo na kakem otoku blizu brega, če pa ni bilo otoka, je zabil močne kole v plitvo dno močvirja ali jezera nedaleč od brega, na te kole je postavil lesen oder in na odru je zgradil bajto, oziroma več bajt za celo rodovino. Sledove takih bivališč — ljudi mostiščarjev, kot jih imenujejo — so našli v švicarskih jezerih in drugod. Tudi na ljubljanskem barju, kjer je bilo v neolitičnih časih še jezero, so našli ostanke mostiščarske naselbine. Poleg stavbinstva se je neolitični človek lotil tudi brodarstva. Čolne je rabil, ko je gradil mostišča in lovil divjačino po močvirjih. Ozka škatla, izdolbena iz debla ali zvezana in zlepljena skupaj iz lubja, je bil njegov prvi čoln. V tej dobi se je pojavilo tudi lončarstvo, pletenje košev iz bičevja in tkanje platna iz rastlinskega vlakna in mogoče iz volne divje drobnice.

Največji preobrat, namreč industrijski in gospodarski, v evropskem človeštvu je pa prišel z udomačenjem živali in začetkom poljedelstva. Najprej je človek udomačil neke vrste volka in dobil je psa, ki mu je bil zvest čuvaj in pomagač na lovu. Nato je udomačil divjo kravo in vola; sledila je koza in polagoma druge živali. Človek je zdaj bil nomad, pastir in jedel je domače meso in pil mleko. Ta hrana je precej vplivala na njegovo divjo naravo in jo ublažila. Prava revolucija v življenju evropskega človeštva je pa prišla z obdelovanjem zemlje. Človek je sicer že dolgo prej užival divje sadje in divje žito, ki je rastle po odprtih ravninah ob vodi. Najprej je jedel surovo zrnje, nato ga je pražil v kameniti posodi in šele po dolgem času je prišel na to, da je ta živež dosti slastnejši, če se zrnje stolče v moko, ki se zmeša z vodo in speče v žrvjavi ali skuha na vodi v močnik. Tedaj šele je spoznal veliko dobroto

kruha ter začel sam sejati žito. S tem korakom je položil vogelni kamen civilizaciji. Človek-lovec je povsod doma in nikjer; on je tam, kjer je dovolj divjačine. Človek-pastir je tam, kjer je dovolj paše, zato se seli iz kraja v kraj. Človek-poljedelec pa ne more nositi seboj polja; ostati mora na mestu, kjer je našel rodovitno zemljo. Iz tega je sledilo, da se je človek priklenil na zemljo in dal temelj stalnim naselbinam.

S tem ni rečeno, da je bil začetek živinoreje in poljedelstva ravno v Evropi. Znanstveniki dokazujejo, da so bile prve živali udomačene v srednji Aziji in poljedelstvu je potekla zibelka najbrž v Mezopotamiji, kjer so že bila nekakšna naravna polja pšenice in ječmena. V Indiji še danes raste pšenica v divjem stanju. Potemtakem je ljudstvo, ki je prvo v Evropi pilo kravje mleko, že pripeljalo črede seboj; ravno tako je poljedelstvo — ki je bilo kajpada zelo revno in omejeno početkoma — prišlo iz Azije. To se je zgodilo pred okrog 10,000 leti.

Druga revolucija je prišla pred 7000 leti, ko je začel človek prvič rabiti kovine. Izmed vseh kovin je človek najprej spoznal zlato, katerega je radi mikavnega bleska rabil za lišp. Neolitični grobovi na Irskem so zelo bogati na zlatem ornamentu. Takrat se je zlato lahko pobiralo po tleh, kjerkoli je bilo v nativnem stanju. Prva kovina, ki je začela služiti neolitu v praktično porabo, je pa bil baker. Tudi ta kovina se je v mnogih krajih nahajala v naravnem stanju, to je čista brez primesi kot je ima v obliki rude. Ker je baker mehak in vrhtega vablivo rdeč, ga je neolit pobral in izlahka stolkel s kremencem v obliko noža ali sekire. Ko je enkrat spoznal, da je baker trši od kamena in da se ne krha kot kamen, je začel iskati te kovine. Ščasoma je iznašel proces taljenja bakrene rude, katere je bilo več kakor nativnega bakra. In zgodilo se je slučajno — najbrž slučajno — da je pastir zakuril močan ogenj na kosih bakrene rude in v pepelu je potem našel pločo bakra. Tako so potem topili baker. Kasneje so pa prišli na sled, da je kovina dosti trja, če se bakreni rudi primeša kositrena ruda in dobili so bron. Bronasta kovina je bila v rabi več tisoč let, predno je človek poznal železo. Železno rudo so začeli taliti v Mali Aziji in potem v Evropi pred kakimi tritisoč leti. V Mali Aziji ali višje pod Kavkazom so namreč vzklikali po vseh do danes znanih izsledkih prvi početki civilizacije in tam so mogoče že poznali bron, ko je v Evropi še gospodaril kromagnonski paleolit.

Z odkritjem železa se je življenje človeštva temeljito izpremenilo. Neolit je lahko že bil pastir, ampak kamenita sekira je bila slab povs-peševalec kmetijstva. Prve njive so bile tam, kjer je naroda sama pustila zemljo prosto gozda. Kamenita sekira ni posekala drevesa, in zato je gozd stal, kakršen je bil, nedotaknjen, dokler ni prišel njegov največji sovražnik — človek z železno sekiro na rami. Šele železna seki-

ra je začela krčiti gozdove in kultivirati svet; šele železen drog in bat sta začela lomiti skale in zidati mesta ter graditi ceste. Narod, ki je prvi prinesel železo v Evropo, je obenem prinesel civilizacijo.

Vse te pridobitve, odkritja in izumitve v novejši kamnini, bronini in v dobi železa so pa imele mogočen vpliv na socialni ustroj barbarske človeške družbe. Ljudje so postali bogati. Neanderthalski kanibal je imel par kosov surovo obdelanega kamena in živalski kožuh na hrbtu. To je bilo vse njegovo premoženje. Kromagnonski divjak je imel malo več. Azilijanski in iberijanski barbar še več. Barbar pred 3000 leti je pa že imel kovinsko orodje in orožje, lončeno posodje, platno in sukno, koč, lesen brod, lesen plug, živino in polje. Namreč v Evropi kajti Babilonci v Aziji in Egipčani v Afriki, ki so živeli pred 3000 leti, so že imeli krasna mesta in državo. To je že bilo bogastvo. Vse to premoženje barbarskega človeka je bila skupna last rodovinske zadruga. Bil je primitivni komunizem, barbarska demokracija, ki se je nehala pri zadnjem članu zadruga. Barbar ne pozna politične države. Vsaka rodovinska zadruga, ali zveza zadrug, je država zase in vojska zase, ki je imela svoje postave in svoje bogove. Zadruga so se pozneje v interesu obrambe in v interesu ropa ter osvajanja združile v federacije in tako so se razvili narodi in države. V tem času se je razvila tudi barantija ali primitivna trgovina, ki je obstojala v tem, da so ljudje zamenjavali izdelke, pridelke in živino. Stari Feničani na obrežju Male Azije so na sumu, da so iznašli denar kot izmenjevalno sredstvo. Od tedaj datira privatna lastnina.

Medtem pa, ko je barbarski človek skokoma napredoval gospodarsko in industrijsko, je zelo počasi lezel naprej miselno. Bili so sicer posamezniki in večje skupine, ki so se čudovito dobro povzpeli v naporu, da bi razumeli naravne zakone in fenomene v pravi luči, toda masa v splošnem je brodira do vratu v močvirju instinktov iz prejšnjega divjaškega življenja — kakor brodi v dobri meri še danes. Človek je z bronom in železom napovedal boj narodi in začel na vse načine kljubovati elementom, obenem je pa postal duševni suženj elementov in prirode, katere ni razumel. Barbarski človek je silno radoveden. Vse ga zanima, povsod stiče in brska, za vsako nerazumljivo stvar išče odgovor in pojasnilo kakor otrok. Odgovor je dobil, tak odgovor, kakršen je bil—mogoč—laž. Človek je dobil vero v laž—in laž je bila njegova vera od vseh početkov! Človek se je tolažil z lažjo in bil je zadovoljen, ker je moral biti. Človek je postal suženj čarodejcev in fakirjev, iz katerih so se razvili duhovni vseh verskih kultov in družb.

(Dalje prihodnjic.)

Vera je dobra, če se veruje samo to kar se ve.

IVAN MEŠTROVIĆ.

Joško Oven.

Bil je pust, mrzel, pomladanski dan, katerih imamo toliko zadnje čase v Chicagi. Prerinil sem se s težavo skozi množico avtomobilov, ki zapirajo prehod med trotoarjoma na Michiganskem bulevaru in srečno dospel v Art Institute. Trenutek pozneje sem v Ivan Meštrovičevi razstavi.

Z nekim čudnim nemišrom sem vstopil skozi ozko galerijo ki vodi v glavni oddelek razstave. Že leta sem želel videti njegova dela, ki so od l. 1910 sem napravila toliko odmeva v stari Evropi.

Okoli mi je obviselo na "Kristu". Ravno na sredi stene stoji križ. Na njem je pribit Krist — ogromen — koščen, roke presegajo posebno drevo križa in se stezajo proti nebu. Noge, prekrižane na deblu, segajo prav do tal. In njegov obraz . . . Nikdar še nisem videl utelešene toliko žalosti in trpljenja. Zgubano čelo, udrte oči, malo upognjen hebrejski nos, upadla lica, bolestno zategnjena usta. Stal sem pred križem in gledal ta obraz, kot da ne morem naprej. Prišli so mi na misel vsi križi in Kristusi ki sem jih videl od otroških let sem — mrzli in leseni — samo ponavljajoči legendo križanja. Ali tu je pravi Krist. Vsa bol tisočletij krivice je v njegovem obrazu, zapisana je na njegovem telesu.

Ta Krist je napravil precej šuma med vojno. Leta 1915 je namreč Meštrovič razstavil v Albert in Victoria Muzeju v Londonu med drugim tudi ta lesorez. Verski filistejci in moralisti so zakričali, da je ta lesorez karikatura in smešenje pravega Krista.

Začel sem ogledovati po vrsti: "Plesalka" — marmorni relief. Vsak ljubitelj ritma bi jo moral videti. "Marija Magdalena pod križem", mramorni relief. Prekrasni kip iz belega mramorja. Fina plastika, črte mehke. Tukaj ni tistih trdih močnih kontur, ki so vodilna v njegovih delih. Oči zaprte, raven grški nos, pol odprta usta, kvišku stegnjene roke. Vse izraženo v mehkih nežnih črtah. Ko sem prvič videl ta kip, brez liste na kateri so imena, sem skušal razumeti kaj da je.

Roke stegnjene kvišku, zaprte oči in pol odprte usta sugerirajo neizmerno žalost. Ali obraz sam izraža udanost in vero. "Marija Magdalena pod križem" je brez dvoma eno njegovih najboljših del.

Zatem je cela vrsta lesorezov in reliefov iz malca, večina verske vsebine. "Polaganje v grob", "Krist in Magdalena", "Skušnjavec", "Izgnanje kramarjev iz templja" i. t. d.

Ivan Meštrovič se je rodil 15. avgusta l. 1883 v mali vasi Vrpolje v Slavoniji. Njegovi starši, trdi dalmatinski Hrvati, so se kmalu po njegovem rojstvu preselili v Otavice pri Drnišu v Dalmaciji. V svojih mladih letih je Ivan, kot je navada pri kmečkih otrocih v tistih krajih, po dnevu pasel ovce, ob večerih pa poslušal bajke in narodne pesmi, ki opevajo davno zgodovino junaških del pradedov, in katere so na tako čuden način vplivale na njegov poznejši razvoj.

Vplivala je na njega tudi romantična okolica. Visoki goli hribi na eni, gorovja na drugi strani in nad njim odprto južno nebo. Tukaj je začel izrezavati z okornim nožem krivcem žlice in prva — razpela. Njegov oče, reven ali nadarjen lesorezec, je kmalu razumel sinov talent. Ko je bilo Ivanu trinajst let, je njegov oče poslal več sinovih rezb uredništvu "Narodnega lista" v Zader. Urednik Don Juraj Biankini jih je raz-

stavil, kar je prineslo veliko zanimanja. Zainteresiral se je za njega neki kapitan Grubišič, ki je začel zbirati denar za dečkovo izobrazbo. Ali denarja ni bilo veliko. Pozneje ga je oče poslal v Split za vajenca k nekemu kamenoseku Biliniću.

Tu je mladi Meštrovič, oblečen v dalmatinsko nošo, izklesaval angelje, križe in druge okraske za lokalne cerkve. Ob večerih je zahajal k učitelju Škarciju, ki ga učil pisati in čitati. Med stradanjem in delom je minilo leto in potem je s pomočjo nekega Koeniga odšel na Dunaj.

Neznanje jezika, pomanjkanje in stradanje ni ustrašilo fanta. Od leta 1900—1904 je prebil na akademiji, študiral je pod profesorjem Hellmerjem, in pozneje pod Ohmann-om.

Zatem sledi potovanje v Italijo in parletno bivanje v Parizu, kjer je uspešno razstavil svoja dela v Société-National in v Salon d'Automne, in kjer je dobil navdušeno priznanje največjega francoskega kiparja Rodin-a. Zatem je razstavil svoja dela leta 1910 na Dunaju in Zagrebu. Leta 1911, ko je imel že svetovno slavo, so bila njegova dela razstavljena v Rimu, ter l. 1915 v Victoria in Albert Muzeju v Londonu.

Ivan Meštrovič je brez dvoma največji živeči kipar. Njegova umetnost je samostojna in njegova kreativna sila je titanska. On je popolni umetnik, katerega mu so vsa polja domača in ki lahko daje svoji kreativni sili popolni zamah. Na njega so drugi malo ali skoro nič vplivali — če tudi modern, mnogim ljudem, konservativcem in filistrom nerazumljiv, je popolnoma samosvoj — in sledi tu in tam v svojih rezbah in reliefih asirski formi, dočim je način in izraz popolnoma njegov. Ko sem opazoval "Krista" in "Kramarje" se nisem mogel nagledati preciznosti kretnje. In obrazi trgovcev — židovsko-feničanski — kjer vsaka poteza piše pohlep. In "Madona z angelji" — kako alegorična in harmonijozna skupina!

Meštrovičeva dela se dele v dve skupini, narodne in verske tendence. Ne verske v smislu pobožnih ljudi, ali v simbolističnem smislu. Svojega naroda mislim ni nihče tako ovekovečil in njegove križeve-poti učlovečil kot ga je Meštrovič. "Njegove "Vdove", "Dekle iz Kosovega," skupine iz marmorja, so nesmrtno priče trpljenja njegovega naroda. Glava Miloša Obiliča, "Vojnika" in "Starcev" so vklesane epopeje jugoslovanske zgodovine. Kdor vidi "Amour in Psyche", se mora nasmehnuti poredni pozi, prifrknjenim perotnicam in ljubkim obrazkom. In zatem "Ženska z otrokom v molitvi", "Mati z otrokom", "Razmišljanje", "Zvoki iz daljine", "Dekle s kitaro", "Mislec", "Moja mati", "Mojzes", "Rokoborba", kakšna skupina del!

Še eno je kar opazi človek! Ko sem gledal "Vojnika" sem takoj razumel, da tu ni vklesana podoba individualna, ampak celega naroda, vsa njegova virilna moč. V tisti strašni pozi, napetih mišicah in levji glavi, so vteleseni vsi boji Jugoslovanov. Nič ne žali oči, da so noge odlomljene pri kolenu — vse je tako kot je želel in ustvaril umetnik, popolno.

Nočilo se je že, ko sem bil zopet na bulevaru. Dež je še vedno padal. Ustavil sem se pri novem Štrausovem poslopju in pogledal na reliefe ob glavnem vходу: mrzle, mrtve podobe in napise: umetnost, znanost, trgovina . . . Spomnil sem se Meštrovičeve razstave in mrmral, "kakšna razlika, — kakšna razlika!"

Še nekaj. Začetkom tega meseca je bil v Chicagi prirejen banket v počast temu velikemu umetniku. Povabljeni so bile baje vse jugoslovanske skupine in družstva, in to še na posebno željo Meštroviča.

Od Slovencev na podlagi poročil v hrvatskih listih ni bil nihče zastopan. Zakaj? — Nevem! J. S. Z. ni bila povabljena, ali saj ni dobila povabila, toda od S. N. P. J. bi bili lahko poslali človeka. Ni zameriti predsedniku V. Cankarju, njegov sin je bil na smrt bolan, toda glavni tajnik, ali kedo iz uredništva bi se bil lahko udeležil te priredbe. To bi bilo samo priznanje velikemu humanitarcu-človeku, ki se je sam povspel do nesmrtnih slave in dvignil umetnost ki je svetovna za dekade naprej.

Razstava Meštrovičevih del v Art Institutu traja do 4. junija. Vsakdo ki more in ki ljubi umetnost, bi si jo moral ogledati.

Slovinci in naša mladina.

Slovinci smo mnogokrat preveč skromni, ne vidimo ničesar dobrega, med našim ljudstvom, pozabimo, da je mnogo VELIKIH MOŽ bilo rojenih od SLOVENSKIH MATER, vidimo le vrline drugih narodov in ker ne vidimo njih slabosti mislimo, da je vse drugo boljše kot ono kar je naše. Ali je ta skromnost na mestu? Nikogar ne, ravnotako ne kot ni na mestu bahaštvo.

Mnogo starišev je ponosnih na to ker njih otroci ne znajo SLOVENSKEGA JEZIKA, in taki otroci se sramujejo priznati, da so njih stariši SLOVENC. To slabost treba na vsak način ozdraviti. Priznajmo vsakemu svoje a nikdar se nam ni treba sramovati, da smo SLOVENC, vsaj nismo najslabši narod na svetu, zgodovina nam pove, da spadamo v prve vrste kulturnih narodov.

SLOVENSKI STARIŠI, razlagajte svojim otrokom kako lepa je SLOVENSKA ZEMLJA, koliko krasote vam nudi, kako krasne so planine, snežniki in podzemne jame. S tem boste zbudili zanimanje pri drugih narodih ki si bodo želeli ogledati našo krasno SLOVENSKO DEŽELO. Povejte otrokom kaj je bil SLOVENSKI NAROD, da je bil branitelj kulture, kajti stoletja je odbijal napade takrat divjih in krvoločnih AZIJATOV in s tem pripomogel, da se drugi narodi na severu lahko mirno izobraževali in kulturno napredovali in pri vsem tem slovenski narod ni postal barbarski ampak je korakal naprej in se tudi sam kulturno izobraževal. Vse to zasluži priznanje in nikogar ni treba biti sram da je SLOVENEK.

Naša mladina potrebuje poduka v njenem materinim jeziku, da ga bode znala ceniti in spoštovati. Direktorij Slovenskega Narodnega Doma v Clevelandu, Ohio, sklicuje sestanek vseh slovenskih starišev, vseh društvenih uradnikov in vseh onih ki se zanimajo za naš SLOVENSKI jezik, da se pogovorimo o ustanovitvi slovenske šole in določimo smer isti.

Ta sestanek se vrši v S. N. Domu na 6417 St. Clair Ave., v petek dne 29. maja 1925 zvečer ob 8 uri.

Slovenska šola v največji slovenski naselbini ima pomen tudi za druge slovenske naselbine, kajti zgled vleče in če bodo videli da napredujemo v največji slovenski naselbini nas bodo rade volje posnemali in bodo povsod kjer le mogoče ustanovili slovensko šolo oziroma tečaje za poduk v slovenskem jeziku in s tem utrdili slovensko zavest.

Naj nikogar ne manjka na tem sestanku, noben izgovor naj Vas ne zadrži, bodite enkrat samo SLOVENC IN POKAŽITE to. Kedor se torej čuti, da je SLOVENSKE MATERE sin — hči bode gotovo navzoč na tem sestanku. Na svidenje torej.

L. MEDVESHEK, tajnik S. N. Doma.

Kakšna naj bo vzgoja "nas" in naše mladine v Ameriki?

Sem pa tam se pripeti, da začujemo od tega ali onega tarnanje nad izgubo slovenske mladine v Ameriki za slovenski narod. In potem je zopet "vse tiho in mirno."

Zadnji tak vzklik, skoro vzklik obupa, prihaja iz Clevelanda.

Slovinci, posebno ameriški, nismo "narodni" narod. Slovinci v Ameriki sploh nismo Slovinci, ampak smo Dolenjci, Gorenjci in Notranjci. To so tri glavne veje "kranjskega" naroda. Četrta je ribniška, ki pripada dolenski.

Potem imamo še Štajerce, Primorce in Korošce. Tudi ti se dele na razne veje. Vsi ti skupaj so zabeleženi v knjigah kot "slovenski narod". Toda mi se držimo starih navad in tradicij ter se ne ukvarjamo s knjigami.

Ko se je naš narod naselil v Ameriki v večjem številu, je zgradil kranjske cerkve, pozval kranjske gospode da so mu reševali duše in ustanovil kranjsko podporno enoto. Zgradil je v nekem velikem mestu celo Kranjski slovenski dom.

Ameriški Slovinci pred par desetletji sploh ni vedel da obstoji slovenski jezik. Ako je vedel, je mislil da je slovenski jezik samo za škrice. On je priznal samo kranjsko špraho.

V Ameriko so prihajali tudi "narodni" Slovinci, ki pa so se navadno kmalo "potujčili" v "Kranjce". Slovinci so bili v večina krajih v Ameriki poznani kot "Austrians", po nekaterih pa kot "Grajnarji" (Kranjci). Še danes se najdeje kolonije, kjer se naši ljudje še vedno prištevajo k "Austrians".

Skoro vsi Slovinci ki so prišli v Ameriko pred vojno, so prišli sem s sklepom, da tukaj obogate in se povrnejo v svojo "lepo domovino". Nekateri so se res vrnili, nekaj časa občudovali krasote rojstnega kraja (ako jih je imel), pa se zopet izselili. Tako se je naš svet v "novi domovini" počasi udomačil, se poženi, se stalno naselil v industrialnih in rudniških okrožjih, si zgradil bivališča in se udal "usodi". Tako so izgubile sanje o domovini, o velikem gruntu in drugih lepih rečeh. Harmonika in "pelca" piva, ob sobotah in nedeljah pa sodček, je nadomestila "narodne" veselice in narodne slavnosti. Rodili so se otroci, slovenski otroci, doraščali, in danes izkazuje ljudsko štetje približno toliko Slovencev rojenih v Ameriki kolikor je tukaj Slovencev ki so prišli iz "starega kraja" v "novo" domovino.

Ameriški Slovinci so govorili o "novi domovini", v "tužni" Sloveniji pa so narodnjaki plakali nad begom slovenskega ljudstva v tuje dežele. Mačeho Avstrijo so obdolžili za ta greh. Tisoče in tisoče jih je šlo leto za leto iz slovenskih krajev. Pustili so pluge in brazde in šli so v rove in tvornice ter ginili v njih, ginili še hitreje kakor preje pri plugu ob črnemu kruhu. Tako se je razširila naša domovina. Razširila se je in pesnik Oto Zupančič vprašuje v "Dumi":

Kje, domovina si? Ali na poljih teh?

Še pod Triglavom, okrog Karavank?

Ali po plavžih si, ali po rudnikih?

Tu? Preko morja? In ni ti meja?

Hotel nekaj sem, da bi se razširila,

da bi razpela svoj krog čez zemljo —

glej, in zdaj vidim: silna, brezmejna si,

v daljo kot seme razšipaš svoj plod.

"Slovenski stariši, razlagajte svojim otrokom kako lepa je slovenska zemlja, koliko krasote vam nudi . . ." se glasi apel iz Clevelanda.

Da, stariši, razlagajte to svojim otrokom, ako — poznate krasoto dežele v kateri ste bili rojeni! Toda koliko jih je, ki poznajo krasote slovenske zemlje? Par božjih poti, nekateri so bili tudi na Bledu, Triglav pa so videli od daleč. V Ljubljani so bili, ko so kupovali karte za v Ameriko, in potem na semnjih, na "žegnaju" in pri kaki "novi" maši.

Tudi Amerika ima krasote, mnogo krasot! "See America First!" je geslo ameriških železniških družb in bogatih oboževalcev krasot, ki jih dobite v tej deželi. Toda koliko nas je, ki kaj vemo o teh krasotah? Mi smo privezani na plavže in rudnike in kadar potujemo, gremo za delom v druge plavže in rudnike. Takih, ki bi potovali res samo z namenom uživati naravne krasote, je med nami malo. Je med nami tudi zelo malo takih, ki bi znali pravilno ceniti krasote. Ne razumemo jih!

Čemu smo tukaj? Čemu mi sami ne uživamo lepote slovenske dežele? Čemu so naši otroci natrpani v krajih, v katerih so skoro edine naravne krasote umazane luže in umetne krasote — tovarniški dimniki?

"Mnogo starišev je ponosnih na to, ker njih otroci ne znajo slovenskega jezika . . ." Da, dobe se! Neznanje je krivo. Taki stariši mislijo v terminu plavžev in rudnikov, pa pravijo: "Kaj bi ameriški otroci z našim jezikom!" Ne vedo, da je vsak jezik pripomoček k še večjemu znanju, ne vedo, da se ljudje z muko uče jezikov ki so še bolj "brezpomembni" kakor naš. Ako te ničesar ne stane, in če utegneš in moreš, nauči se toliko jezikov kolikor moreš. In čitaj dela priznanih pisateljev v jeziku, v katerem so bila spisana. Poznam stariše, ki so sami naučili svoje otroke lepe slovenščine. Navajali so jih na čitanje slovenskih knjig. In ti otroci govore lepšo angleščino kakor večina tistih, ki ne "znajo naše špraha". Videli smo tu rojeno mladino nastopati na odrih v slovenskih igrah. In niso baš redki slučaj, da so govorili lepšo slovenščino kakor tisti ki so prinesli to znanje iz "starega kraja".

"Otroci se sramujejo priznati, da so njih stariši Slovenci." To je v mnogih slučajih le del resnice. Večji del resnice je, da se sramujejo *svojih starišev*, da se boje iti z njimi v neslovensko družbo, sploh v vsako družbo! Vzroki so znani. Krivda ni pri mladini, in s tem je dovolj povedanega.

Razne slovenske fare vzdržujejo precej "slovenskih" katoliških šol; tudi narodne so, katoliško narodne. Toda vzgoja je v njih površna in težko je reči, da ima od takih šol "narod" kake koristi. Po mojem mnenju jih nima, pač pa škodo.

Vzgajajte mladino v socialnem smislu. Ne igrajte na šovinistične tipke! V Ameriki smo Slovenci tudi veliko premajhni za tako igro. In končno, šovinizem nikoli ne služi narodu.

Da nas bo svet spoštoval, se moramo spoštovati sami. Manj hlapčevskega duha, več znanja, več dela na polju prave prosvete, to nam bo dalo ugled! Mi imamo vse polno "učiteljev", ki so leni ko noč, kljub temu se nam predstavljajo za učitelje. Delajo kolikor *MORAJO* za svojo plačo, drugo so samo besede brez praktičnega dela in radi tega brez rezultatov.

Mesto da se opajamo s frazami da smo napredni, da smo v prvi vrsti kulturnih narodov, dajmo rajše vsaj poskušati da bomo takole kje v srednji vrsti.

Ameriška slovenska mladina nam bo pomagala pri tem delu v toliki meri, v kolikor bomo delali sami. Na-

loga starišev je, da uče svojo mladino v tem smislu. Naloga tistih, ki vodijo naše organizacije, prosvetne in druge. Ven iz beznic, ven iz zaspanosti, ven iz vsakdanjega obrekovanja in nagajanja, pa bo šlo!

In nikoli ne pozabimo, da smo prišli sem kot delavci, da smo ostali delavci in bomo kot taki umrli. Torej vzgajajmo sebe in svojo mladino tako, da ne bomo vedno umirali kot sužnji, privezani na domovino plavžev in rudnikov, ampak da bodo vsaj naši otroci poleg dela uživali vsaj sempatam tudi malo krasot in dobrot, ki jih nudijo vse domovine vseh narodov!—

F. Z.

S konvencije Workmen's Circle.

Konvencije židovske podporne organizacije "Workmen's Circle", o kateri smo priobčili daljši članek v 923. številu "Proletarca", se je udeležilo 1,026 delegatov. Kakor na prejšnji je tudi na tej takozvana komunistična struja vodila opozicijo proti glavnemu odboru in taktiki organizacije. Vodstvo je hotelo, da se na tej konvenciji vprašanje taktike razčisti, in v tem smislu je izdalo tudi proglas na podružnice pred volitvami delegatov. "Komunisti" so sklicevali posebne sestanke, širili letake, porabili nešteto kolon v svojih listih in povsod in vselej trdili, da imajo na svoji strani ogromno večino članstva. Ko so na konvenciji izmerili svojo moč, so dobili izmed 1,026 samo 150 glasov za nekatere svoje predloge.

Tako je odgovorilo članstvo in konvencija razdralni taktiki "komunistov". "Workmen's Circle" ostane tudi v bodoče del mednarodnega socialističnega in delavskega gibanja. Kakor dosedaj, bo tudi v bodoče podpiral ameriško socialistično stranko. Članstvo je v ogromni večini odobrilo to taktiko in "komunisti" ne bodo mogli več trditi, da je članstvo "na njihovi strani". Konvencija je s skoro tisoč glasovi odobrila predlog, ki daje gl. odboru moč podvzeti vse potrebne korake proti razdiralcem in provokatorjem.

Workmen's Circle ima že blizu sto tisoč članov. Letos praznuje svojo petindvajsetletnico. Konvencije se vrše vsaki dve leti. Konvencija ki je završila svoje delo pred par tedni, je nakazala socialističnim listom in socialističnim ter drugim delavskim institucijam nad \$65,000 podpore. Socialistični tednik "New Leader", Rand School v New Yorku, "Wecker" itd. so deležni te vsote.

Workmen's Circle je edina večja podporni organizacija v Ameriki, ki sodeluje *kot organizacija* v razrednem boju na strani socialističnega delavstva in ki tudi finančno podpira njegove institucije. V svojih šolah poučuje mladino o umetnosti, literaturi in — razrednem boju. Njeni vodilni funkcionarji so sposobne moči in aktivni socialisti.

Pred volitvami. — Bodi z nami, prijatelj, če želiš sebi dobro. Glasuj za Coolidge in Dawesa.

Po volitvah. — John, sedaj te ne potrebujemo več. John odide in kolne. Doma se znese nad svojo ženo in nabije par otrok, potem premišljuje, kje bi mogel dobiti drugo delo.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

“Toda kljub temu — tako je nadaljevala —: kadarkoli ni moja misel jasno zavestna, tedaj ljubim otroke. To je tako, kakor z vsem v življenju. Življenje je sploh brezsmiselno po našem razumu, a silno po svoji volji, zato je zmiselnost izven meja našega pojmovanja in razumevanja. Nisem tega spoznala, le tako ugibam . . . Vsi mi živimo, kakor bi nam bilo usojeno še sto, še tisoč let, da, kakor da bi nam bilo usojeno živeti še neizmerno mnogo let! Čemu bi sicer spravljali stara pisma, ničvredne papirje, malovreden denar, čemu bi kopičili mnogoštevilne predmete, ki so nam v resnici le v neskončno nadlego in pokoro! Čemu se koncem konca vezemo drug na drugega, Ivan, vezemo, da ne moremo ločiti se, da smo prikovani ravno na neki določeni točki te že itak neizmerno majhne zemlje? Vso svobodo si uničujemo, sami se vežemo z nezdobljivimi verigami lastnine in ljubezni, Ivan . . . Vidiš, Ivan, v tem živi zmisel življenja, ki ga pa ne moremo doumeti, ker smo komaj drobci življenja . . . Sicer pa: ljubiva se danes; danes je lepo, Ivan.”

“Ljubiva se; danes je lepo,” je ponovil in se zamislil. Potem pa je dejal:

“Da ljubiva se! Ljubiva se, danes je lepo! Ali je tudi zares lepo? Ne zdi se mi. Žalostno je . . . ali ni? Tako sem utrujen! Spal bi!”

Kakor v snu je govoril in skoraj bi bil pozabil, da govori Olgi, ki je preplašeno zrla v njega. Kaplja žolča je padla v njeno srečo in jo skalila. Počasi se je pripognila k njemu. Božajoč je bil njen glas, gladek kakor žamet, blesteč kakor svila.

“Ivan, sladki moj Ivan, preženi svoje misli . . . Semkaj se vsedi k meni, glavo položi v moje naročje . . . Tako, da! Ivan, sladki moj Ivan!”

Šepetajoč je bil njen glas in sladak kakor opajajoč strup. Njemu pa je bilo bolešno v možganih, v srcu pa mu je kljuvalo. Sam bi bil rad, da bi se bil zjokal.

Božala ga je po glavi in po licih, njemu pa je bilo, kakor da se roka mrliča drsa po njegovi glavi, po njegovih licih. Kriknil bi bil, odskočil bi bil, a stal je vklenjen v kosteh okostenjaka. Umiril se je, udavši se razglabljanju.

“Čemu sem se vtikal v njeno življenje, so šepetale njegove misli, čemu v življenje tolikih ljudi? Kaj sem iskal pri ljudeh, ki me v resnici sploh zanimali niso? Ali me v resnici niso zanimale vse te deklice?”

Brezumno vprašanje!

Pa zakaj so me zanimale? Ali sem hotel

po sili biti večji in silnejši kot drugi. In nisem li tudi v resnici silnejši?”

Sem! In če sem, moram ljubiti! Ali nisem nekdanj trdil, da je ljubezen zgolj volja in nič drugega? Ali nisem rekel da mora in mora ljubiti kdor hoče? Če pa so bile to zgolj besede širokoustneža in ne moje resnično prepričanje, kaj tedaj?! Lagal sem . . . Nisem! Verjel sem . . . Moram ljubiti, moram jo ljubiti!”

Objel je Olgo ter jo poljubil. Vse mišice svojega telesa, vse živce je napel do poslednjih meja možnosti, da bi občutila ogenj v njegovem poljubu — —

In res: ogenj jo je vso prevzel.

“Ugasnila bom luč!”

“Zakaj, Olga?”

“Da bo tema . . .”

Zasmejal se je in jo še enkrat vprašal:

“Pa zakaj, vendar?”

“Čudno mi je pri luči, Ivan, je šepetala, sram me je . . . V temi me ne bo sram.”

Nekaj srce osvežujočega je bilo v teh besedah. Sramuje se, si je mislil, sramuje se! Da, njene besede so iskrene, njen občutek sramu je pristen, nehlinjen in popoln. Radost ga je vsega osvojila. Zavriskal bi bil, zaukal. Sramuje se, ženska se sramuje, ženska, ki so jo prodajali, ženska, ki je naga plesala v družbi mnogih moških, ženska, ki je dve dolgi leti živela javno sramotno življenje v bordelu! Pred nikomur se ni sramovala, niti pred porotniki ne. Z junaško iskrenostjo je pred njimi razgalila svojo sramoto in svoje grehe, ki so bili obenem tudi grehi visokih dostojanstvenikov. Pred nikomur se ni sramovala; danes pa jo je sram! Sram v zaklenjeni sobi, daleč od krajev žalostnega življenja in bolestin spominov, sram jo je pred njim!

“Zakaj te je sram, Olga, zakaj?”

“Ker sem neumna, Ivan, da, nespametna! Glej, govorim o zmyslu, o razumu, pa se udajam tako brezumnim in usodepolnim čustvom. Govorim o svoji volji in svoji moči, nad menoj pa kraljujeta volja in moč, ki imata svoj prestol izven mene. Tema, Ivan, zakrije tvoj obraz, tema vsesa moje telo in s telesom vse strahotne spomine. Tema ubija javnost, Ivan. Javnost je strašna, nepopisno strašna, zato je tudi javna hiša najstrašnejša strahota! Razumeš, zakaj me je sram. Če bi luč gorela . . . če bi naju razsvetljevala, na sto in sto obrazov bi g'edala, kako me strastnobesno poljubljaajo, živinskopohotoni objemajo, blaznoostudno sekajo s svojimi živalskimi zobmi v moja bela, mehka prsa, v moje mrliškobledo telo! Ivan! Oživelo bi vse, vseh pet bordelov z vsemi mojimi prijateljicami, ah, prijateljicami — grenko se je nasmehnila — in ti bi to gledal, Ivan moj! Saj bi ne videl? Videl, Ivan, videl, prav vse bi videl . . . Videl bi me pijano, nago, plešočo v vrtincu tujih strasti, tuje pohotnosti, tujega zverinstva. Glej ga, glej ga

... mrzlo mi je ... z rokami, z dolgimi suhimi prsti grabi po mojih prsah, s satanskim pogledom me zbada ... Ivan, Ivan ... teme, več teme ..."

Ugasnil je luč ... Nadaljevala je:

"Ivan, nisem ženska, kakor druge ženske. Vse zaman! Boljša? Kaj mi more to pomagati? Ljudje pravijo, da nisem dobra, da sem slaba ... slaba sem! Drugi ne vidijo moje lepote; grda sem. Vsi pljuvajo na mojo nečistost; umazana sem ..."

Onemogla, utrujena od prenapornih utisov, blodnih prividov je omahnila v mehko blazino. Globoko v blazino je zarila svojo glavo ...

On pa je molčal. Kakor udarci težkega kladiva na lobanjo so padali udarci njenih besedi na njegove možgane. Vsi grdi in umazani prizori iz živinskega življenja tržaških bordelov so se vrstili v blaznovrtoglavem vrtincu pred njegovimi globoko udrtimi očmi. Gledal je sebe kot tretja oseba in groza njegovega lastnega obličja je pretresla njegovo resnično misel ... Prizore je gledal, prizore, ki so mu vrtali z močjo razbeljenega svedra po mehkih nežnih možganih. Zazdelo se mu je, da mu je zavrcelo v glavi. Stresel je glavo. Z oči so mu padale solze. Samo nekoliko, morda dve, morda tri ... Zavedel se je. Z naporom, ki ga zmore le človek, ki se niti blaznosti ne straši, je vrgel raz sebe železni plašč norišnice ...

Objel je jokajočo ženo. Onrnila se je. Svoj pogled je zapičila v temo. Počasi se je vrnil mir v njo. Objela je svojega moža z nežnostjo, ki je ni mogoče kupiti, z nežnostjo, ki uspava v moškem vse dvome, vse misli in razglabljanja, vse spomine, lepe in grde, z nežnostjo, ki kakor pajčevina prepreže možgane in srce ljubljenega moža ...

Ivan je tedaj ljubil.

Kakor nevidna, tanka mreža, kakor pajčevina napolnjena z elektriko ga je objela ljubezen. Udal se je tej ljubezni samo za hip, a dovolj dolgo, da si je odpočil razbeljene možgane, svoje napol sežgano srce.

Utrujen je zaspal poleg nje.

Tedaj pa je prav tiho obrnila žarnico nad posteljo, da so rumenkastoblede žarki osvetljevali njegov obraz.

Smehljal se je. Usta so bila še napol odprta. Dihal je tiho, komaj slišno. Lasje so mu razmršeno padli na levo in desno stran. Dolgo uro je gledala v njega. Tedaj pa je vstala in pisala.

"Oporoka.

Pisano v prvi noči moje zakonske ljubezni v Varšavi ...

Ivan, ta oporoka ti zapiše mojo dušo, če jo imam. Če je pa nimam, tedaj ti pa zapuščam nekaj, kar ne vem kaj je, a je nekaj, kar ni telo, temveč lepše, silnejše.

Danes sem ti se udala. Čudno. Prvi si, ki

sem ti se udala, kakor sem včasih v snu sanjala, da se udaja ljubeča deklica ljubljenu možu.

Prvič sem se udala. In strašno ostudno mi se zdi. Kakor da bi vsa ta silna ljubezen, ki mi je omračila um, morala biti vezana na to ostudno obliko, ki jo drugi morejo kupiti za umazano zlato kadarkoli in karkoli se jim poljubi. Mož moj, strašno oskrunjena se mi zdi moja ljubezen. Oskrunjena in umazana. Sam bog naj se me usmili, in naj mi ne da otroka! Nepopisno strašna bi bila zavest, da se rodi otrok v tej oskrunjeni maternici. Ali bi dete ne usesavalo z mojo krvjo tudi strahotne sanje komaj preteklega resničnega življenja svoje matere ... In ali ne bi v nočeh, ko bi jasna misel otrokova našla pot nazaj, pot v izvir svojega življenja — v kri usesano v maternici — ali bi v takih nočeh tudi dete ne sanjalo istih strašnih sanj resnične resnice, ali bi se ne pojavljala pred njegovimi duševnimi očmi vsa tista pošastna telesa, ki so tudi sesala mojo kri ...

Ivan, tudi ti si sanjal! Nisem te videla. Glavo sem zarila v blazino, ti pa si sedel in tvoja duša je jokala.

Toda svojo obljubo si možko držal. Tvoj glas je bil čvrst in močan. Ni se tresel. Tvoja roka je bila močna, njena sila je bila neomahljiva, tudi tvoje oko ni trenilo. Kakor sem zahtevala, tako si vse izvršil ... Toda tvoja duša je jokala. To vem. Odkod vem to. Ne vem, a prisežem, da vem. Kakor da bi bila moja duša šla na božjo pot molit tvojo dušo, kakor da bi bila z njo jokala v silnem, skoraj blaznem obupu!

Dalje prihodnjé.

Avstrija in Nemčija.

Dunajska "Arbeiter Zeitung" je nedavno potrdila kar je "Leader" pisal že mnogokrat o vprašanju združenja Avstrije z Nemčijo.

Kaj bi bil rezultat zadnjih predsedniških volitev v Nemčiji, ako bi bila Avstrija del Nemčije? "Arbeiter Zeitung" odgovarja na to vprašanje v uredniškem članku med drugim: "Število volilcev nemške republike bi se pomnožilo za tri milijone glasov. In štiri petine avstrijskih glasov bi bilo oddanih proti Hindenburgu. Te štiri petine bi odločile zmago proti njemu.

"Zedinjenje bi dodalo Nemčiji teritorij, kateri je vsled svoje posebne zgodovine najmanj prežet s Hohenzollernskimi tradicijami in radi tega je najbolj prost njihovih vplivov. Duh pruskega militarizma in junckerstva v Avstriji nima korenin.

"V Franciji in Češkoslovaški mislijo, da bi bilo nevarno miru, ako se pridruži 6,500,000 avstrijskega prebivalstva nemški republiki. Resnica je, da bi pridruženje Avstrije utrdilo novo Nemčijo-republiko, Nemčija prusjanizma, militarizma in monarhizma pa bi bila oslABLJENA."

(Po "Milwaukee Leadru".)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Iz Montane o naprednih in nenaprednih ljudeh.

Od kar redno čitam "Proletarca", sem mnogo na boljšem v razumevanju situacije. Začel sem spoznavati pravo pot, ki vodi delavstvo k spoznanju resnice. Nisem eden tistih da se ne bi že prej brigal za delavsko gibanje in delavske boje. Ali k boljšemu pojmovanju teh bojev in delavskega gibanja me je privedlo šele čitanje "Proletarca".

Že večkrat mi je kdo dejal, da sem "boljševik", brezverec itd. Moral bi podpirati cerkev, pa bi odpadli taki nazivi. Pa je ne bom, ker se ne strinjam z njeno taktiko hlapčevanja privatnim interesom in ne z njenimi dogmatičnimi nauki. Tudi ne verujem v nauk, da človek živi na tem svetu zato da se pripravja in dela za "drugi svet".

Če rečem, da sem socialist, ne bi povedal popolne resnice. Strinjam se z nauki socializma in vem, da sione na zakonih razvoja. Ali socializma kot znanosti ne poznam do dna, in raditega tudi ne morem reči, da sem v njem podkovan do dna. Sem pa za socialistično organizacijo in za socialistično vzgajanje delavstva. Je namreč to edina uspešna pot za rešitev proletariata izpod kapitalistične ekonomske uredbe.

V okolici, iz katere pišem, so tri glavne naselbine: Great Falls, Stockett in Sandcoulee. Napredovanja nismo beležili, ker se nismo razumeli. V društvu SNPJ. na Great Fallsu so bile na sejah tri stranke, ki niso imele toliko načelnih kakor osebnih nasprotij. A bila so tudi načelna. Razmere so se izboljšale, ko se je kljub velikemu nasprotovanju ustanovilo novo društvo SNPJ. na Sandcoulee. Zagovorniki ustanovitve novega društva so dokazovali, da bo slednje koristilo jednoti in delu za napredek. Ali opozicija je bila močna, in storila je vse, da prepreči ustanovitev nove postojanke na Sandcoulee. Besede zagovornikov ustanovitve novega društva so se uresničile. Ko je bilo ustanovljeno, je vidoma raslo. Pridobilo je šestdeset članov, ki bi jih društvo v Great Fallsu nikakor ne moglo. Društvo v Sandcoulee je resnično napredno. Pripada "Izobraževalni akciji JSZ." in apelov "Proletarca" nikoli ne odklanja. V Great Fallsu je drugače. Za vse imajo sredstva, samo za delavsko stvar ne, dasi so sami delavci, česar se pa ne zavedajo.

V Stockettu je bil prošlo zimo ustanovljen socialistični klub JSZ. s sodelovanjem Antona Žagarja, ki se mudil tu na agitaciji. Ta klub je aktiven in združuje vse zavedne delavce tega okraja. Ta klub napreduje in upam, da bo postal eden prvih v Jugoslovanski socialistični zvezi.

Eden, ki pozna razmere.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — Tony Segna, organizator.

O naprednosti "naprednih" podpornih društev.

CLEVELAND, O. — V 922. številu "Proletarca" v rubriki "Brez naslova" sem čital o katoliškem shodu in slavnosti obletnice nekega katoliškega društva v Indianapolisu, katere sta se udeležila tudi "napredna" društva SNPJ. in SSPZ.

Meni se ne zdi to nič čudnega in nemogočega, kajti znano mi je, da delajo "napredna" društva tudi v nekaterih drugih naselbinah stafažo klerikalcem. Znano mi je tudi, da tvori mlačno članstvo naprednih podpornih jednot in zvez precej močno podlago klerikalizmu med ameriškimi Slovenci. V mislih imam tiste mlačne člane, ki gredo samo včasih v cerkev in ki vzgajajo svoje otroke po "cerkveno", tako kakor so "nas stariši učili", kajti "vera mora biti". V SNPJ. so te vrste ljudje zaradi podpore, niso pa "za politiko v jednoti", kajti to bi ji škodovalo! "Prosveto" odobravajo, ker prinaša "zanimive novice iz starega kraja" in povesti, kar pa se tiče drugega, pa "gre vseeno malo preveč čez vero". Dopade se jim da udriha po kapitalistih, komentirajo pa take zabavljice s tem, "da so vsi za denar" in da je vseeno kdo da te žuli in odira, kajti "vsi se puste prodati", oziroma, "vsak, ako ima le chance, te bo prodal".

Radi takih ljudi imamo "napredna" društva, katera vodi cerkven odbor namesto društvenega. Načelne izjave SNPJ. odbor takega društva ne pojmi, in če si ustvari o nji kako sodbo, je ta sodba protivna. Farovška diktatura odločuje v njih. Ker je v poročilu o indianapolski katoliški slavnosti omenjena tudi naselbina Collinwood, bi se moral kot "lokalni patriot" čutiti užaljenega, ali ker je bila zapisana resnica, ne morem drugega kakor da jo odobravam. Radi takih poročil si "Proletarec" kuje še večje sovražnike med nazadnjaki in napol-nazadnjaki kot jih že ima, kajti, "kaj pa 'Proletarca' brigajo naša društva?!"

"Proletarec" komentira razne katoliške slavnosti na katerih sodelujejo "napredna" društva, in sklepa, da je s slovenskim svobodomiselnostvom nekaj narobe. Tudi to je resnica, kar so izkusili vsi tisti, ki se ne zadovoljujejo s puhlim zabavljanjem "čez farje" in hočejo, da se naši "svobodomiselní" delavci organizirajo tudi politično in da kaj store za napredek, ne pa samo govore o njem.

V Collinwoodu je neko društvo SNPJ., ki se tudi prišteva k "naprednim". Toda je brez načel, programa in ciljev. Zadnja leta nam je dokazalo, da je "cerkveno napredno". V tem oziru to društvo indianapolskega najbrž daleč prekaša. Pri tem društvu se sklepajo reči, ki so direktno proti ustavi in načelom jednote h kateri pripada. Ako pošlje župnik društvu pismo, na katerem je podpisan tudi kak član društva, se ga z največjo važnostjo in poudarkom prečita. Jednotina pisma se prezirajo, ker se jim ne pripisuje nikake važnosti. In kaj piše g. župnik? V pismu ne zahteva nič manj in nič več kot to, da društvo protestira proti glasilu svoje jednote, da jasno in odločno pove da se z njegovo taktiko ne strinja in da ne odobrava načel, katera ima jednota tiskana v svojih pravilih. Na seji se je že razpravljalo o sugestiji, da se pokliče na sejo

duhovnega očeta, ne kot člana jednote ampak kot duhovnika, da se bi društvo z njim sporazumelo po načinu kakor želi on. Ker pa je v društvu vendar nekaj zavednih članov so tako nakano preprečili. Niso pa dovolj močni napraviti iz tega društva resnično napredno društvo. Cerkevni odbor ima v njemu moč upeljati molitev pred pričetkom seje, samo ako bi hotel. Toda dosedaj še ni bil tako nepreviden. Na seji, ki se je vršila na velikonočno nedeljo, je glavni funkcionar društva dejal članom: "Tisti, ki žele v cerkev, se smejo odstraniti." To je rekel v smislu, da je služba božja važnejša kakor pa seja, v smislu, da kdor tisto nedeljo še ni bil v cerkvi, naj radi seje nikar ne zamudi cerkvenih ceremonij. Ali ni to dokaz, da prekašamo "napredna" društva v Indianapolisu, Evelethu in v drugih naselbinah?

Pri nas smo celo tako napredni, da kažemo svojo "naprednost" s pestjo. Dogodilo se je, da so bili člani, ki so prišli mirno na sejo, brutalno napadeni in pobiti na tla. Zakaj? Zato ker niso na župnikovi strani. To da niso bi še ne bil tak greh, ampak greh je, če član to odločno pove in se postavlja po robu "napredni" politiki ki se jo vodi iz farovža.

Prepričan sem, da so socialistični klubi JSZ. najboljša garancija, da bodo društva naprednih jednot in zvez ostala napredna. Dolžnost zavednih, resnično svobodomiselnih slovenskih delavcev je, da se pridružijo socialističnim organizacijam in delajo v njih na polju resnične prosvete. To je edini način, da obvarujemo naše podporne organizacije pred poplavo nazadnjaštva in da zasiguramo našim aktivnim delavcem, ki se žrtvujejo pri delu za pravi napredek, moralno oporo in — osebno varnost!

Poznavalec razmer.

O priredbi kluba št. 114 J. S. Z. v Detroitu.

DETROIT, MICH. — V nedeljo dne 10. maja je socialistični klub št. 114 JSZ. dal naši publiki bogat zabaven program, s katerim je udeležence resnično zadovoljil. Priredba se je vršila v Hrvatskem domu na Kirby Ave. Poset je bil večji kot smo ga navajeni videti na drugih podobnih priredbah. Ravno v času ko bi imeli naši prijatelji in prijateljice prihajati v dvorano, je nagajal dež, toda počasi so nam postali vremenski bogovi prijaznejši in ljudje pogumnejši. Radi te neprilike se je pričel program izvajati nekaj pozneje kakor ob prej določenem času.

V prvih točkah programa je nastopilo pevsko društvo "Ljubljanski vrh" (mešan zbor). Zapel je eno slovensko in eno hrvaško pesem; obe sta bili dobro izvajani. V tem močnem zboru so zastopani tudi hrvaški pevci.

Drugi del programa je tvorila burka v treh dejanjih "Španska muha", ki je bila igrana že na večih slovenskih odrih v Ameriki. Kaj je njena vsebina, je čitateljem že znano iz prejšnjih opisov in kritik. Rečem le to, da je to res burka, ki spravi človeka v smeh tudi če se drugače nikoli ne smeje. Zadovoljila je vse udeležence. Igralci in igralko so v polni meri izvršili svoje naloge, kar so priznali tudi tisti, ki so nastopali v igran po drugih naselbinah. Dasi je nekaj igralcev nastopilo šele prvič, je vprizoritev potekla brez večjih hib, katerim pa se itak ni mogoče popolnoma izogniti. Ne bom pisal kritike o nastopanju posameznih igralcev, ker smatram, da je boljše če jim pove kakšne so bile njihove napake režiser osebno, ne pa v listu. Na ta

način se jim ne vzame poguma, ampak se jih ohrani za oder. Marsikdo, ki se mu morda prvi nastop ne posreči, bo v drugem boljši in s časoma postane lahko dober igralec. Rekel sem, da gre za uspešno igranje zasluga vsem ki so nastopili v igri. Posebno pa je zadovoljil občinstvo s svojim igranjem s. Frank Kubovski v vlogi Ludvika Cekina, ki je glavni junak v tej burki. Tudi pravi Cekin ne bi igral bolje in ne mogel bi povzročiti več smeha kot ga je ta igralec.

Napolnjena dvorana Hrvatskega doma je pokazala, da ima soc. klub št. 114 še vedno zaslombo v tukajšnji slovenski javnosti kakor nekda, ko je imel bolj pogostoma svoje priredbe. Uspeh, ki ga je dosegel v vseh ozirih, nam je dokaz, da je mogoče takih uspehov doseči še več. Upati je, da bodo igralci vztrajali in nam na prihodnji predstavi pokazali kakšno bolj umetniško delo. Klub št. 114, JSZ., ki je bil neko dobo bolj miren kar se tiče večjih priredb, pa je dne 10. maja dobil ponovno potrdilo, da je njegova bodočnost ne le v političnem, ampak tudi v prosvetnem delovanju. Naš klub mora ostati trdnjava napredka v Detroitu! — T. P.

Malo opisa o denverski slovenski naselbini.

DENVER, COLO. — Iz te zapadne metropole v "Proletarcu" še nisem opazil dopisa. Tudi ni nič takega, da bi bilo vredno poročati, kajti tu živimo bolj sami svoje življenje. Slovenska kolonija je v predmestju Globeville. Naši ljudje delajo v rudotopilnici, v tovarnah in v raznih drugih obratih. V okolici 50 milj in več so premogovniki in kovinski rudniki, v katerih tudi dela nekaj Slovencev. Sempatam pride kdo izmed njih na obisk v našo naselbino, v mestu samem, ki je važno križišče železnic, pa se vedno dobi potujoče rojake.

Denver ima nad četrt milijona prebivalcev. Velike industrije tu ni. Največja tovarna v Coloradi je "steelwork" v mestu Pueblo.

V "Proletarcu" z dne 14. maja sem čital o katoliški slavnosti v Indianapolisu. Iskra se jezi nad društvom SNPJ, in SSPZ., ki sta tudi sodelovala. V naši naselbini se raditega nihče ne zgraža, kajti s faro, to je z župnikom, žive vsi v prijateljstvu. Pred par leti smo zgradili novo cerkev, in to je edino kar imamo. Pomagali so s prispevki vsi, razun tistih ki niso tukaj stalno ali ki niso imeli sredstev. A takih je malo. Denverska naselbina ni ne pobožna ne "svobodomiselna". Ljudje hodijo v cerkev ker so se tega navadili in nihče se tu ne ukvarja z agitacijo, da bi jih zainteresiral v kake druge stvari. Denverska slovenska naselbina je torej katoliška iz navade, ne pa iz zavednosti ali kaj takega. Tudi socialiste mrzi iz navade.

V Denverju imamo med drugimi tudi društvo št. 218, S. N. P. J. O politiki v tem društvu ne govorimo, ker smo denverski Slovenci v politiki samo republikanci ali pa demokratje, ali pa oboje. In ob enem smo za vero. Kadar pijemo in smo dobre volje, se nekateri strinjamo tudi s socialisti in tudi revolucijo odobravamo, ako smo posebno razvneti. Drugače smo mrtvi za napredek, mi kot posamezniki in naselbina v celoti. Župnik se nad društvom SNPJ. ne pritožuje, ker nima vzroka, in s tem je vse povedano. Kljub temu imamo tudi tukaj "napredne" ljudi. Moda je, da smo "napredni", in zakaj se ne bi tudi mi nosili po modi!

Ker smo se pred leti hoteli osvoboditi koritarskega vzhoda, smo ustanovili svojo jednoto, ki posluje pod imenom "Slovanska zapadna zveza." Glavni urad

ima v Denverju. Nekatera njena društva imajo imena svetnikov, kakor npr. društva KSKJ., nekaj pa se jih ponosa s "svobodomiselnimi" imeni. Glasilo vseh je frančiškanska "Edinost", ki izhaja v Chicagi. Nekaj časa je bila glasilo ZSZ. milwauška "Slovenija" (poznaje je temu imenu dodala še "Delavska"), ali ker je pričela kazati veri neprijazno lice, je glavni odbor prišel v spor z njo in jo je odslovil. Dokler je bila popolnoma "nepriistranska", so jo pa tudi katoliški rojaki radi imeli. Tudi pod sedanjimi gospodarji jim je ugajala, ker je napadala socialiste, ali ko je pričela "napadati" tudi "vero", je bila pa takoj zamera. Tudi z "Edinostjo" ni pravega zadovoljstva. Dobiva jo vsak član enkrat na teden. Ali ker ima med glavnimi odborniki nekaj prijateljev, je dobila prednost pred "D. S."

"Proletarčevi" naročniki so tukaj zelo redki, kakor v Indianapolisu. Razširjeni pa so listi "Edinost", "Ave Maria", "Glas Naroda" in "Prosveta" (slednja nekaj kot dnevnik, nekaj kot tednik, katerega prejema jo člani jednote). Vpliv na "javno mnenje" imajo samo prvi trije listi.

Prošlo zimo se je tukaj nahajal vaš zastopnik Anton Žagar, katerega nismo prijateljsko sprejeli. V nekem tukajšnjem salunu so ga prav neotesano nahručili. Posebno eden gl. odbornikov ZSZ. se je vedel uprav nedostojno proti njemu. Uspeha pri nas ni dosegel, dasi se je trudil. Naj še omenim, da je nekaj članov v društvu SNPJ., ki bi radi bili aktivni na polju resnega dela za napredek, ampak v naši naselbini to še ni mogoče.

Coloradski naprednjak.

Članstvu socialističnega kluba v Collinwoodu.

COLLINWOOD, O. — Članstvu soc. kluba št. 49, JSZ. in drugemu zavednemu delavstvu naznanjam, da se bo v soboto dne 30. maja vršila v Clevelandu v bivšem domu Eagles organizacije na E. 55th St. konvencija članstva socialistične stranke v Ohiju. Sodrugi, udeležite se je polnoštevilno. Za poverilnice vzemite s seboj članske knjižice. V nedeljo dne 31. maja pa se bo vršil v mestnem Auditoriumu velik socialističen shod. Konvenciji v soboto bo predsedoval E. V. Debs, predsednik soc. stranke. Na shodu drugi dan (v nedeljo 31. maja) bo on glavni govornik. Debs je pred kratkim govoril na slavnosti petindvajsetletnice podporne organizacije Workmen's Circle v New Yorku. Petindvajset tisoč ljudi je poslušalo starega bojovnika in več tisoč jih je ostalo zunaj, ker ni bilo več prostora v ogromni dvorani. Pokažimo tudi v Clevelandu, da smo enako zavedni kakor delavstvo v New Yorku.—*Tajnik.*

Zahvala in priznanje.

DETROIT, MICH. — Vsem, ki so sodelovali ali na kakršenkoli način pomagali na priredbi kluba št. 114. Jugoslovanske socialistične zveze, ki se je vršila dne 10. maja, izrekamo priznanje in zahvalo. Posebno omenjamo pevsko društvo "Ljubljanski vrh", ki je s svojimi nastopi mnogo pripomoglo k uspehu. Vse priznanje igralcem, ki so se potrudili, da je bila igra tako dobro predstavljena. Zahvala vsem, ki so delali in pomagali, da je bila vsa priredba izvršena in zaključena v redu in v zadovoljstvo navzočega občinstva.

Publikacijski odsek kluba št. 114, J. S. Z.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 22. maja 1925.

Navzoči Frank Alesh, Frank Zaitz, Vincenc Cainkar, Frank Udovich in M. V. Lučić od eksekutive. Filip Godina od nadzornega odbora. Od nadzornega odbora slov. sekcije F. A. Vider in Frank Florjančič. Od prosvetnega J. Olip. Od tajništva JSZ. Chas. Pogorelec. Od upravnitva "Proletarca" Anton Žagar. Oven je sporočil, da je zadržan, Lučić je pojasnil, da so srbski člani odsotni radi nočnega dela.

Za predsednika predlagana Vider in Cainkar. Vider sprejme in je izvoljen.

Zapisnik se sprejme kot čitan.

Dopisi.

Tajnik prečita pismo iz gl. stana stranke, tikajoče se agitacije za konvencijo članstva soc. stranke v Ohiju, zapadni Pennsylvaniji, W. Virginiji itd. Vršila se bo 30. maja v Clevelandu. Strankin urad želi, da bi JSZ. izvršila kolikor največ mogoče agitacije za ta zbor.

Zaitz pojasni, da se agitacija vrši ves čas v Proletarcu. Oba kluba JSZ. v v Clevelandu sta aktivna v pripravljalnem delu.

Tajnik izjavi, da se od njegove strani ni podvzela kaka večja agitacija s cirkularji radi pomankanja časa. Omeni, da se te konvencije udeleži tudi klub JSZ. v Girardu. O drugih mu ni znano.

Predlagano in sprejeto, da tajnik apelira na vse klube v obiškem okrožju, da se udeleže clevelandške konvencije.

Čita se pismo iz Slovana Pa. od s. Klopčiča glede kluba št. 239, ki je postal neaktiven radi slabih delavskih razmer in brezbriznosti delavstva.

Čita se pismo iz Storrs, Utah, v katerem se poroča o intrigah nekaterih delavcev in tiraniji delodajalcev, ki so onemogočile klubu št. 6 aktivno delo.

Čita se pismo dramske podzveze "Svobode" v Ljubljani, ki želi z nami sodelovanja na polju dramskih aktivnosti.

Zaitz podaja izrpepek odgovora na to pismo in izraža upanje, da bo to sodelovanje koristilo negovanju dramatike na delavskih odrih nam v Ameriki in delavstvu v Sloveniji. Predlaga, da se dovoli iz Zvezne blagajne vsota do \$50 za nakup iger. Sprejeto.

Olip predlaga, da naj se to pismo izroči prosvetnemu odseku, ki bo imel v kratkem sejo. Sprejeto.

Iniciativni predlogi.

Tajnik prečita iniciativni predlog kluba št. 37, Milwaukee, Wis., ki se glasi:

Iniciativni predlog

kluba št. 37, JSZ., Milwaukee, Wis., sprejet na redni seji dne 9. aprila 1925.

Klub št. 37, JSZ., je na svojih sejah dne 12. marca in dne 9. aprila razpravljalo o sugestiji sodruga J. Radeljna, priobčena v "Proletarcu" z dne 19. februarja, da se oblika "Proletarca" spremeni v tako kot jo je imel do l. 1919 in kot jo ima sedaj obligatna izdaja "Prosvete", in to iz sledečih razlogov:

Naše delavsko ljudstvo ni navajeno političnih listov v obliki revij, ampak v obliki časopsov z navadnim formatom. Raditega smatramo, da bo našim agitatorjem, ki delajo za razširjenje Proletarca, agitacija olajšana, ako se mu vrne prejšnje obliko, in to čim prej toliko boljše. Ker bo s to spremembo tudi obseg lista večji kakor sedaj ko izhaja na 20 straneh (vključivši platnice), bomo dobili tudi več čtiva, kar bo pridobitev za našo agitacijo.

Ker bodo s to spremembo zvezani tudi večji stroški za tisk, se naš klub tudi v tem pridružuje J. Radeljnu in

izjavlja, da je pripravljen dati \$50 brezobrestnega posojila za dobo petih let. Apeliramo na druge klube in posamezne sodruge, da posodijo v ta fond po svojih močeh in zasigurajo povečanje "Proletarca" in pospešijo agitacijo da se ga razširi.

Po petih letih naj prične "Proletarec" posojene vsote obrestovati po 4%. Ako pa si bo Proletarec v teku te dobe toliko opomogel da se bo vzdrževal z rednimi dohodki, tedaj se prične posojene vsote vračati vsem ki bi jih zahtevali. Polovico vsote bi vrnil po petih in drugo po šestih letih od datuma, ko jih je Proletarec prejel. V slučaju, da bi finančna sredstva dovoljevala, se naj te vsote povrnejo že pred pretekom obroka petih let.

Apeliramo na članstvo klubov JSZ., da glasuje za sledečo točko:

ALI NAJ SE OBLIKA PROLETARCA SPREMENI KOT JO JE IMEL DO 1. 1919 (KOT JO IMA SEDAJ SREDINA IZDAJA "PORSVETE")?

Koliko more vaš klub dati brezobrestnega posojila v smislu prejšnjega tolmačenja v tej resoluciji?

Koliko posamezni člani kluba?

JOHN CAMERNIK, predsednik seje.

FR. PERKO, tajnik kluba št. 37, J. S. Z.

Razlogi:

Cenjeni sodrugi v klubih JSZ.: Ker naši sotrpini padajo vsled onemoglosti, v katero jih peha 10—12-urno delo, pomankanje sredstev v času brezposelnosti, radi slabih stanovanj itd., in

ker se v sedanjih razmerah ne morejo nikamor uspešno pritožiti ali si sami izboljšati mizerne razmere, in

ker se stvari za delavce še od dne do dne slabšajo posebno med neorganiziranimi med katerimi je mnogo slovenskih delavcev, in

ker naše podporne organizacije, bodisi narodne, katoliške in druge trpe v finančnem oziru radi fizične izmučenosti in gmotne izčrpanosti svojega članstva,

je naš klub sklenil, da je edina pomoč tem razmeram vzgojitev delavstva, da bo znalo socialistično misliti in delati. Le zavedno delavstvo bo v stanju uspešno nastopati v strokovnih in političnih organizacijah.

Eno izmed sredstev za pripravljane delavstva na borbo je socialistično časopisje. Med našim delavstvom vrši to nalogo "Proletarec". Da bo njegovo delo rodilo večje in boljše rezultate, je potrebno da se ga razširi in poveča. Naš klub v prej objavljeni iniciativi predlaga, da se "Proletarca" spremeni v obliko časopisa na osmih straneh. Uverjeni smo, da bo taka oblika pomagala agitatorjem lažje dobivati nove naročnike. Raditega apeliramo na članstvo, da glasuje za našo iniciativo.

Za klub št. 37,

John Radelj.

Caínkar vprašuje, če je iniciativa spisana in predlagana v smislu pravil.

Zaitz pojasni, da je iniciativa pravilna. Ako jo eksekutiva odobri, tedaj gre na razpravo in po določenem roku na splošno glasovanje. Če pa jo eksekutiva ne odobri, tedaj jo vrne klubu in mu sporoči, v čem se z njo ne strinja. V tem slučaju jo klub lahko modifira in ponovno predloži eksekutivi, ali pa išče podporo pri klubih na svojo roko. Ako jo podpira šest klubov v najmanj treh različnih državah, tedaj gre na razpravo in potem na splošno glasovanje. Stvar torej je: ako jo ta seja odobri, tedaj je veljavna; ako ne, rabi podporo od strani klubov. Diskuzija v listu in na sejah o iniciativi traja 40 dni, glasovanje pa 50 dni.

Alesh izvaja, da se s to iniciativo ne strinja, kajti on je odločno proti posojilom v ta namen. S posojili

se spravi list lahko v nevarnost, odgovornost pa bi nosil upravni odbor. Če zbirajo sredstva npr. katoličani za svoje liste, je stvar druga. Pri nas pa to ni lahko. Dobi naj se zadostno število naročnikov, pa bomo govorili o povečanju in formi. Ali da bi se kar na slepo udajali eksperimentiranju, tega ne smemo, če nam je za siguren obstoj lista.

Olip pravi, da popolnoma soglaša s točko, v kateri se priporoča povečanje Proletarca. Ni pa mu ravno na tem, v kakih oblikah se ga poveča.

Pogorelec: Nikogar ni med nami, ki bi nasprotoval povečanju. Ali vprašanje je, kako zasigurati listu sredstva.

Zaitz govori o raznih diskuzijah, ki so jih imeli člani in naročniki o Proletarcu od kar ima sedanjo obliko in o prejšnjih razpravah. Slika težave, ki jih imajo agitatorji. V sedanji razpravi je večina naročnikov za sedanjo obliko. Vsi pa bi radi večji list. Ne nasprotuje iniciativi in je zato, da se jo odobri. Osebnost je za sedanjo obliko, za povečanje pa tedaj, ko bo zmanjšan sedanji primankljaj.

Godina se ne strinja s posojili. Posojila so za list dolg, kateri ostane dolg, dokler se ga ne poravnava. Ne ve, koliko ravno bi bilo takih posojil, toda lista ne bi utrdila. Ako se bi eksperiment ne obnesel, kako dobiti potem sredstva za pokritje dolgov? Nima nič proti iniciativi, je pa proti točki, ki določa posojila. Predlaga, da se iniciativo vrne klubu s komentarjem, da se mu priporoča črtati besedilo o posojilih. Olip podpira predlog.

Lučič želi več informacij o stvari. Pojasnjuje mu Godina.

Caínkar: Ne bilo bi dobro iniciativo vrniti klubu. Naj se jo potrdi, mi pa dajmo svoj komentar, ki bi pojasnil naše stališče, oziroma stanje lista.

Udovich: Jaz iniciativo razumem, da se ne zahteva povrnitev vsot po petih letih ako bi bile finance lista neugodne, pač pa se zahteva obresti. Vračanje posojil pa tedaj, ko bi dopuščala sredstva.

Vider govori o načinu urejevanja in priporoča spremembo v smislu, da bi list "vlekel" pri masi, ki hoče različnega, lahkega čtiva.

Lučič je za povečanje. Govori o težavah delavskih publikacij, ki nimajo za seboj kake organizacije, da bi jih gmotno podpirale.

Alesh: Iniciativo damo lahko brez skrbi na glasovanje ne da bi jo bilo treba milwauškemu klubu predložiti drugim klubom in iskati podpore pri njih. Mi pa moramo članstvu pojasniti, da je v interesu lista da se jo na glasovanju odkloni.

Zaitz slika stanje drugih delavskih listov, stanje slovenskih publikacij, težave širiti socialistične liste, nemisleče mase in konkurenčni boj med listi. Ugajati masi ki ne zna misliti je socialističnemu listu nemogoče. Istotako mu je nemogoče iti preko svojih moči. Ako bi npr. izdali "Proletarca" vsaki teden v obliki kakor je bila majska številka, bi med maso vseeno ne vleklo, ker ne bi bil zanjo dovolj zanimiv. Masi dajte "novice" in "romane", kajti to je kar ona "zahteva". Nato predlaga, da se iniciativo kluba št. 37 odobri. Alesh podpira predlog.

Udovich: Ali ne bi bilo umestno, ako bi priporočili predlagateljem povečanja lista kake pogoje, recimo, da naj se preje dobi tisoč novih naročnikov? Tak način nam bi v naprej zasigural večje dohodke ne da bi se bilo treba naslanjati na posojila.

Olip predlaga konec debate. Sprejeto.

Za protipredlog s. Zajca je glasovalo pet članov.

Za predlog s. Godina je glasovalo pet članov. Predsednik Vider odloči za Godinov predlog.

Inicijativo se vrne klubu s komentarjem kot ga je predlagal Godina. Ako se klub z njim ne strinja, sme iskati podporo za inicijativo pri klubih, kakor določajo pravila.

Poročila tajnika.

Povprečno število članov v zadnjih štirih mesecih na podlagi naročenih znamk je bilo je 684, dočim bo faktično število precej višje, nekako okrog 850. — Od zadnje seje se je reorganiziral klub št. 30, Mulberry, Kansas, z 10. člani. Poleg tega sta pristopila kot člana *at large* John Rukše iz Milburna, W. Va., in Rudolph M. Kurre iz Irontona, Minn.

Finančno stanje Zveze koncem aprila je bilo: upravni fond \$481.01, konvenčni pa \$283.77. Stranka nam dolguje na povračilu za znamke za mesec mare in april \$111.62, torej skupaj v našem upravnem fondu \$592.63.

Klubi, ki so nam sporočili o svojih prvomajskih proslavah, so št. 1, 41, 45 in 47. Kar se tiče govorniškega dela programov, so nastopili na proslavi kluba št. 1 s. Oven in Godina, v Clintonu, Ind., s. Zaitz; v Waukeganu, s. Oven, dočim so na proslavi v Springfieldu nastopili sodrugi Goršek, Ilersich in Ovea. Vse te proslave so povoljno izpadle. Prvomajsko manifestacijo v Kansasu so izvedla društva SNPJ., kamor je bil povabljen s. Zavertnik. Da omenjam to proslavo, ki sicer ni bila v direktnih stikih z našo Zvezo je, ker sem nekaj dni pred njo prejel pismo od s. Šularja iz Grossa v katerem je izrazil željo, da bi se po proslavi obdržavala konferenca z namenom da se podvzamejo koraki za organiziranje soc. klubov v krajih kjer so nekoč obstajali. Ker pa s. Zavertniku ni bilo mogoče ostati tam po proslavi, sem brzojavil Šularju naj skuša sklicati konferenco na predvečer proslave, kar se je tudi storilo. Udeležilo se jo je kakih 20 sodrugov in simpatičarjev. Mnogi so se naslednji dan izrazili, da jim je žal ker se je niso mogli udeležiti, obljubili pa so, da bodo delovali za reorganiziranje klubov JSZ. Naslednjo nedeljo se je kot že omenjeno reorganiziral klub št. 30. Upati je, da bodo temu zgledu sledile tudi druge naselbine.

V nekaterih okrajih, posebno v premogarskih revirjih, so naši klubi zelo prizadeti radi brezposelnosti; nekatere bo treba najbrž vzdrževati z izjemnimi znamkami. — Klub v Carlinville, Ill., ki je bil vsled podobnega vzroka nekaj mesecev neaktiven, je postal zopet aktiven. Razmere so se nekoliko zboljšale, sodrugi so se vrnili v naselbino in dali klubu novo življenje. Klub v Storrsu, Utah, ima radi lokalnih intrig in zatiranja svobodnega izražanja težko stališče, kot je bilo razvidno iz pisma katerega sem čital prej. Klub v Detroitu je imel dne 10. maja večjo priredbo, ki je kot poročajo v vseh ozirih dobro izpadla. Aktiven je tudi klub v Milwaukee. Meseca aprila ob priliki volilne kampanje je sklical skupno z angleško organizacijo velik shod, na katerem je govoril med drugim tudi F. Zaitz. Shod je bil zelo dobro obiskan. Razun shoda je klub priredil tudi par predavanj. Predavatelja sta bila sodruga Untermaier in Zaitz. — Tudi waukeganski klub je priredil par predavanj, na katerih sta nastopila Zaitz in Zavertnik. — To je v glavnem vse poročila.

Alesh predlaga, da se poročilo sprejme na znanje. Predlog sprejet.

Zgradba J. S. Z. in "Proletarca".

Zaitz poda poročilo o stavbinskem odseku J. S. Z. Omenja, da je poslal na vse klube in nekaterim posameznim sodrugom pisma, tikajoča se te akcije, drugim pa jih pošlje kolikor in kadar bo utegnil. Odzivov od strani zunanjih klubov in posameznikov dosejati še ni moglo biti. Dosedaj so plačali na delnice: Klub št. 1, \$400; slov. sek. JSZ, \$400; člani kluba št. 1, \$210. Vse te tri skupine so podpisale za \$4,675.00 delnic, vplačale nanje pa \$1,010.00.

Nato je s. Zaitz predložil sledeče določbe eksekutivi v razmotrivanje in v potrdilo:

Določbe korporacije (še neinkorporirane), katere namen je zgraditi poslopje za urade JSZ. in "Proletarca" in ki bo služilo tudi drugim socialističnim aktivnostim.

Delnice so po \$25.00. Ustanovni kapital je \$25,00.00.

Delnice se prodajajo klubom J. S. Z., njenim sekcijam in nji sami. Omejitve v vsotah pri njih ni. Vsak klub, oziroma sekcija JSZ., jih smejo kupiti kolikor jim dopuščajo sredstva.

Vsak posamezni član J. S. Z. jih sme vzeti ne več kot šest v skupnem znesku \$150.00.

Posameznikom se proda ne več kot za \$10,000.00 delnic.

Delnice se smejo prodajati tudi simpatičarjem, ako so priporočeni od kluba ali zanesljivih sodrugov.

Prodajajo se tudi društvam, ki simpatizirajo z našim gibanjem.

Na vsako delnico se mora plačati \$5 takoj, ostalo na obroke ali skupaj v teku enega leta.

Za vse vplačane vsote se izdajajo potrdila, delnice pa se razpošlje, ko bo stvar inkorporirana.

Vse v stavbinski fond vplačane vsote se ne smejo porabiti v noben drug namen.

Vplačane vsote se ne povračajo, razun ako je delničar v gmotnih stiskah in mu esekretiva JSZ. odobri povrnitev vsote. Ta povračila so v veljavi le do inkorporiranja podjetja, to je, dokler ne bodo izdane delnice. Eksekutiva sme glede povračil sklepati tudi v drugih tu neoznačenih slučajih.

Vse vsote se nalagajo na ime Building Fund J. S. F. Vsote ne morejo biti dvignjene brez podpisov vseh treh članov stavbinskega odbora.

Stavbinski odsek eksekutive J. S. Z. sme v sporazumu z eksekutivo kupiti primerno stavbišče takoj ko se ponudi dobra prilika.

Vse vsote se nalagajo na način, da bodo nosile čim največ mogoče obresti.

Te določbe so bile po kratki razpravi na predlog Alesha sprejete kot predložene.

Zaitz in Alesh poročata o stavbiščih, za katere sta poizvedela. Za enega teh stavbišč, ki bi odgovarjalo našemu namenu, se zahteva \$8000. Na njem bi se lahko zgradilo precej veliko poslopje (velikost stavbišča 60x 125 čevljev).

Sledi daljša razprava. Priporočila so, da naj stavbinski odsek poizveduje in se pogaja naprej. Kadar se mu zdi potrebno, naj obvesti tajnika, da skliče izredno sejo. Predsednik zaključil zborovanje.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo ob 9.30 dopoldne in vsako četrto soboto ob 7.30 zvečer v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov, kajti čimveč nas bo, tem lažje bomo vodili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti. — *Tajnik.*

Nekaj o banketu v počast Meštrovicu.

V čikaškem Art Institute je razstava Meštrovicjevih del. Meštrovic je Jugoslovčan. Nekateri Srbi, ali kdorkoli že, so spravili v nekatere ameriške (angleške) liste poročila, da je Srb. Hrvati so istim listom poslali dopise, v katerih so dokazovali, da je Hrvat. Ali Meštrovic je umetnik, je Jugoslovčan, je Hrvat in Dalmatincev in zopet umetnik. Nekateri govorijo o njemu, da sploh ni umetnik, da je dobil svetoven sloves radi tega, ker ima zveze z Židi, ker je njegova soproga po njihovih zatrilih židovskega pokolenja (ako je, kaj zato?). Ali Meštrovic je umetnik in o vsakem umetniku in o vsakem človeku, posebno ako je znan v širših krogih, se govori da ni to kar je, da ni umetnik, da ni pisatelj itd.

Meštrovicu Jugoslovčanu in Meštrovicu umetniku je "jugoslovanska kolonija v Chicagi" priredila dne 3. maja v hotelu La Salle banket, na katerega so bili po zadržilu "Hrvatskega Glasnika" z dne 7. maja "... pozvana vsa naša prosvetna, podporna in politična društva, vsi Jugoslovanci neglede na njihova politična mišljenja..." Banket je aranžiral jugoslovanski konzul dr. Purić s "sodelovanjem jugoslovanske kolonije v Chicagi."

Meštrovic je v svojem govoru na banketu, katerega je čital njegov brat (sam ne nastopa v govorih) dejal med drugim:

"... Ko me je moj znanec dr. Purić, konzul naše države, telegrafično vprašal, če sem pri volji sprejeti vabilo na banket, ki mi ga namerava prirediti jugoslovanska kolonija v Chicagi, sem odgovoril, da povabilo sprejemem, toda pogojno, da bo banket brez formalnosti, in pod pogojem, da vsi prisostvujejo. Vi me boste razumeli, kaj pomeni moj "vsi". Ako naš konzul pravi "jugoslovanska kolonija", tedaj to seveda pomeni, da se misli Hrvat, Srbe in Slovence, toda moj "vsi" ni pomenil samo to, to je, da naj bodo prisotni člani vseh treh narodov, kajti moj "vsi" je pomenil, da naj bodo navzoči ne le člani vseh treh narodov, ampak člani vseh skupin in vseh družabnih mišljenj."

Meštrovic je nadalje dejal, da je bila njegova želja, da bi se ta sestanek vršil kje v sredi jugoslovanske nasebine, v večjem krogu, brez banketskih formalnosti. Želel je, da bi se spoznal z vsemi, in želel je od drugih, da bi se spoznali vsi z vsemi, drug z drugim. Dejalo je, da je njemu vsakdo brat, bil to trgovec ali delavec, bodisi umerjenih ali pa ekstremnih načel.

Omenjeni list piše, da se ni oglasil na banketu nihče "od naših političnih, ne od narodnih, delavskih in "srednjih" prosvetnih organizacij." Urednik g. Lapis je "takim priporočil, da prečitajo govor Ivana Meštrovica — dvakrat."

Ob enem piše: "Ne moremo se izogniti konstatirati dejstvo, da nismo videli da bi se odzval kdo od bratov Slovencev, dasi so bili pozvani. Menda niso še vsi Slovenci odšli v Gosarjev "posebni" slovenski narod?..."

Banket je Meštrovicu priredila tista "jugoslov-

ALI MORETE REŠITI TO?

Beseda z osmimi črkami in znači "STRUKTURO"

Vsakemu ki nam pošlje pravilno rešitev te uganke damo leto v velikosti 25x125 čevljev ZASTONJ, prosto vseh obveznosti, v letovišču v Wisconsinu.

STANDARD LAND ASSOCIATION

Suite 1305

105 W. Monroe St., Chicago, Ill.

OGLAŠAJTE

PRIREDBE
KLUBOV
IN DRUŠTEV

V

"PROLETARCU"!

CARL STROVER
LAWYER

and

COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

LAHKO SE REŠITE SKRBI

in strahu za vaše vrednostne papirje, bonde, dragocenosti itd., ako vzamete pri nas v najem varnostni predal (safety box). Stane vas samo tri dolarje za celo leto, to je manj kot en cent na dan. Vzemite v najem en tak predal v naši proti ognju varni blagajni.

Kapital in
prebitek
\$2,000.000

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave.,
vogal 19ste ceste

CHICAGO,

ILLINOIS.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE IN INVESTIRANJE VAŠEGA DENARJA.

ska kolonija", ki jo je omenil v prvem stavku prej citiranega govora. Bil je to banket jugoslovanske purgarije v Chicagi, prirejen bolj radi nje kakor radi Meštovića.

Prvi je govoril konzul dr. Purič. Za banketnega predsednika je potem imenoval Ivana Palandačiča. Ta je potem klical predstavnike "našega naroda" in goste, med njimi Milana Marjanovića, ki je nekaterim ameriškim Jugoslovanom lahko znan iz za vojnih časov, ko je tu agitiral za Jugoslavijo ala "Krfška deklaracija", nadalje Antona Gazdića, Boženo Kuchar, I. F. Lupisa, ki je govoril "v imenu jugoslovanskih novinarjev", Čeha Pšenka od "Svornosti" in kopo drugih, ki so imeli daljše in krajše govore.

Ko je "Hrvatski Glasnik" zapisal, da so bili na banket in na sodelovanje povabljeni vse jugoslovanske organizacije v Chicagi brez razlike političnega mišljenja, je zapisal neresnico. Mi ne pričakujemo povabil na bankete in podobne priredbe od jugoslovanskega konzula in nam ni prav nič žal, ker nas ni povabil. Mi namreč nimamo navade biti za stafažo purgariji, ki se ob takih prilikah tako rada šopiri na račun tuje slave.

Da li so bile povabljene druge "radniške organizacije u Chicagi", kakor to trdi g. Lupis, in gotovo je to zatrdil tudi konzul dr. Purič Meštoviću, nam ni znano. Toda če jih ima tako "rad" kakor nas, jih gotovo ni povabil.

V Chicagi sta dve glavni "jugoslovanski koloniji": ena purgarska, ki je konzulova, Palandačičeva in Lupisova, in druga delavska, ki sicer ni tako "rafinirana", ki še ni tako gosposka, ki pa je večja od prve in ki je res jugoslovanska kolonija!

In ne motimo se če trdimo, da je v slednji mnogo

več takih, ki znajo bolje ceniti dela umetnikov, vsakega umetnika, kakor pa je oboževalcev umetnin in umetnikov v purgarski "jugoslovanski koloniji".

Toliko v pojasnilo obema kolonijama in tistim, ki pravijo da so bile povabljeni vse organizacije brez razlike . . . itd.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste!—Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

FRANK MIVŠEK se priporoča rojakom pri nabavi drv, premaga, koks in peska.
924 McAllister Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

6% IN VARNO **6% IN VARNO**

Zlati bondi na prvo vknjižbo za imenitnem prostoru ležečo lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe, največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Sahara.

O Sahari je znano vsakemu, da je ogromna puščava—teritorij večne suše, viharjev in peska. A Sahara ima tudi rodovitne pokrajine in oaze—mali koščki, na katerih voda in rastlinstvo ni tuja reč.

Sahara je po obsegu večja kot kontinentalne Zedinjene države (brez Alaske in kolonij). Zedinjene države, Alaska vključena, pa imajo nekoliko večjo površino kakor Sahara.

Sahara meri približno 3,500,000 kvadratnih milj, kontinentalne Zedinjene države pa le 3,026,789 kv. milj.

Prebivalstvo Sahare šteje okoli dva milijona petsto tisoč duš. Tvorijo ga Arabci, Berberi in zamorski rodovi. Največji del Sahare poseduje Francija, nekaj pa jo pripada Španiji, Portugalski in drugim kolonialnim državam.

Socialist mora biti socialist v srcu in duši, po prepričanju in značaju, in če ni to, ima na sebi le pečat socialistične organizacije, ne da bi bil resnično socialist.

ZELO NEVAREN TOVARIŠ.

Neki ameriški pisatelj je ne dolgo tega rekel: "Prihodnjč, ko boste slišali koga reči: 'To se ne more storiti', spravite se hitro s kraja, kjer se ta človek nahaja. Podoben je nalezljivi boleznii." V resnici, pametni ljudje se vobče izogibljajo nevarne besede 'nemogoče', ker ista stoji prepogostokrat samo za izgovor za neumno neodločnost. Če trpite na slabem teku, slabi prebavi, zaprtju in živčni razdraženosti, če sprevidite, da se vam zdravje slabša in če vam vaš prijatelj zagotavlja, da lahko ozdravite s pomočjo Trinerjevega zdravilno grenkega vina, nikar ne recite, da je to nemogoče! Poskusite to zdravilo! Kupite steklenico v vaši lekarni ali trgovcu z zdravili in pazite na učinke! Kmalu boste istega prepričanja, ko je na primer Mr. Jose H. Martinez, ki nam je pisal v španščini iz Weldon, Colo., dne 24. aprila: "Rezultati Trinerjevega zdravilno grenkega vina so presenetljivi." Poskusite tudi Trinerjev Liniment za izvinjenja in otekline, Trinerjeve Headache Powders, (praški proti glavobolu), Trinerjeve Toothache Drops. Pišite po seznam Trinerjevih zdravil na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomič), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIANJEVA BEPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.28
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALOL (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana65
ZENINI NAŠE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana50
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. sv. vezan	1.50
III. sv. vezan	1.50
IV. sv. vezan	1.25
V. sv. vezan	1.00
VI. sv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hriber) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANČOSKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janke Glaser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
ŠLEZKE PESMI, (Peter Benruč), trda vezba50
TRBOVLJE (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojevlav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEČ, (Wm. Shakespeare), vezana75
CAELIJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVAĐEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana58
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTICNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE BAZPRAČE POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatna30
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kern)	5.00